

„Feltalált Tárgyak Osztálya”

-A felfedezések eszközei-

***Tudománynépszerűsítő és a tehetségeket,
tehetséggondozást bemutató médiaprogram a
Civil Rádióban***

OTKA 111157

PUB-I

Szakmai záróbeszámoló

CIVILRÁDIÓ FM98

2014. Civil Rádiózásért Alapítvány

Amikor a Civil Rádió elindította rendszeres adásait az FM98-on, sokan szimpatizáltak velünk és támogattak minket, de nagyon kevesen hitték, hogy pusztán a közösségi akarat és erő képes lesz egy olyan médiumot létrehozni, amely akár éveken keresztül működni tud. Ez 20 évvel ezelőtt történt.

A saját fennmaradásunk és fejlődésünk annak is köszönhető, hogy olyan értékek és ügyek mellé álltunk, amelyek egy közösség érdekeit szolgálják.

Az esélyegyenlőség, a szociális témák, a kultúra, a rétegekultúra témái mellett az egyik legnagyobb és legfontosabb küldetésünk, hogy a jövő generációinak szemléletét, gondolkodásmódját formáljuk, segítsük, illetve az eljövendő generációkat segítsük. Ezért is indítottuk el a jelen programunk alapját képező **LOKÁTOR** elnevezésű átfogó programunkat 2012-ben, amely több elemből állt. Egyrészt bemutattunk *fiatal tehetségeket, programokat, a tehetséggondozás szakmai hátterét, szakembereket, tehetségpontokat*, illetve elindítottunk egy *mentor-programot*, kifejezetten a rádiós újságírás, közösségi újságírás iránt érdeklődő fiatalok számára. Másrészt *tudományos ismeretterjesztő műsorokat készítettünk*.

Ennek folytatásaként valósítottuk meg 2013-ban a **Rádió Aktivitás – tudományos kutatások hangsebességgel**, majd idén, 2014-ben a tematikailag kibővített **Feltalált Tárgyak Osztálya – a felfedezés eszközei** című programunkat. Az idén elindított programunk eredményeképpen elkészült közel 50 órányi hanganyag. 25 műsorban térképeztük fel a Kárpát-medencében található technikai, tudományos emlékhelyeket, gyűjteményeket, kiállításokat, és eddig 420 percben dolgoztunk fel OTKA által támogatott kutatásokat. További anyagokat töltöttünk fel a Civil Rádió tudományos műhelyének többezres látogatói számmal bíró webes felületére, bővítettük a műsorok szélesebb körű letöltését és elérését lehetővé tevő podcast csatornánkat is, valamint létrehoztunk egy interaktív térképet a felfedezés eszközeit bemutató helyszínekkel

Feltalált Tárgyak Osztálya– a program leírása

Feltalált Tárgyak Osztálya elnevezésű programunk több elemből tevődött össze:

- Terjesztettük a tudományos ismeretterjesztés és tudománynépszerűsítés formáit, a multimédiás lehetőségek használatát;

- Együttműködések hoztunk létre, kapcsolatokat ápoltunk a hiteles információszerzés és átadás érdekében, nemcsak oktatási intézményekkel, hanem ismeretterjesztéssel foglalkozó civil szervezetekkel is felvettük a kapcsolatot;
- Mentorprogramunk keretében olyan tehetséges fiatalokat fogadtunk, akik érdeklődnek a (rádiós) újságírás és a közösségi médiumok eszközhasználatára iránt;
- Népszerűsítettük és bemutattuk a tudományos eszközöket tartalmazó gyűjteményeket, kiállításokat, technikai, tudományos múzeumokat és az ezekkel összefüggő kutatásokat;
- Ez utóbbiakat összefűzve egy interaktív térképet hoztunk létre, feltüntetve a felkeresett helyszíneket, múzeumokat, és rövid leírást adva az ott található gyűjteményről, műtárgyairól.
- Bemutattuk a Magyarországon zajló tudományos kutatásokat, az OTKA által támogatott programokat, kutatókat

Fontosnak tartjuk a társadalom és a gazdasági szereplők felé való kommunikációt etikai, innovációs és döntéshozói szempontból, melyekkel a jövőnket alakítjuk, s talán még fontosabbnak tartjuk, hogy közvetlenül a fiatalokhoz szóljunk, példákat mutassunk, karrierlehetőségeket vázoljunk fel, elérhető tudásforrásokkal, lehetőségekkel, kapaszkodókkal és támaszokkal lássuk el őket, mellyel pedig az ő jövőjüket alakítjuk.

Az idei, 2014-es „Feltalált Tárgyak Osztálya” elnevezésű programunk célja az volt, hogy a konkrét OTKA programok, kutatások bemutatásán túl, a világ történései iránt érdeklődő egyéni attitűdöt és szemléletet is erősítsük – a nyilvánosság eszközeivel azért harcolunk, hogy minél több emberben ébredjen fel a kíváncsiság a minket körülvevő világ működésének, részleteinek megismerése iránt. Ezért része volt programunknak az is, hogy nyitott műhelyként létezzünk, amelynek munkájába szabadon be lehet kapcsolódni, illetve felkutassunk, bemutassunk, segítsünk tehetségeket. Rádiós elhangzásokon túl megjelenítettük a rögzített tartalmakat olyan alternatív, közösségi csatornákon is, amelyeket a fiatalok, fiatal felnőttek inkább használnak a hagyományos médiacsatornák helyett.

Emellett kitűzött célunk volt, hogy a történelmi tudományos eszközök és gyűjtemények bemutatásával, múzeumok népszerűsítésével, ismeretterjesztő tudományos társulatok tevékenységének megismertetésével, rádióműsorban és egy tematikus internetes oldalon való közös szerepeltetésükkel egy eddig meg nem jelenített perspektívában mutassuk be a Kárpát-medence tudományos fejlődését. Az OTKA projektjeiről és kutatóiról készült műsorokkal pedig éppen a jelenünk kutatásainak adunk nyilvánosságot. Ebben a kontextusban szépen kirajzolódik a tudomány, a társadalom és gazdaság közti kapcsolat és a kutatói életpálya lehetőségei. A személyes hangvételű rádiófelvételek, interjúk által a hallgatók bepillantást nyerhetnek a tudományterület összefüggéseiről, a kutatók szubjektív gondolatairól, a kutatás mindennapi kihívásairól, s így a műsorok átfogóbb megismerést tesznek lehetővé. Ráébresztik a közönséget a tudományos gondolkodás mikéntjére, a tudományos fejlődés relativitására, s így fogékonyabbak lesznek jelenkorunk kutatásainak kérdéseire, a tudomány és a technika társadalmunkban betöltött szerepének értékelésére.

Az elmúlt év programjának keretében több, mint 20 rádióműsor készült tudománynépszerűsítő civil és szakmai szervezetekről, gyűjteményekről, múzeumokról, határon innen és túl. Részt vettünk az Erdélyi Múzeum Egylet eseményein valamint programunkról előadást tarthattunk Szilágysomlyón, az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság által szervezett Tudománytörténeti Konferencián, beszámoltunk a hurbanovói Szlovák Központi Obszervatórium (Ógyalla, Konkoly Csillagda) egyik csillagásztörténeti kiadványának ünnepélyes bemutatójáról, és számtalan hazai rendezvényről, tudománytörténeti gyűjteményről is hírt kaphattak a rádióhallgatók. Mindez a tartalom és a hozzá kapcsolódó fényképek megjelentek az interaktív térképünkön, honlapunkon, blogunkon, a hanganyagok rákerültek podcast csatornánkra és a Civil Rádió archívumába is. Ezen túl természetesen a hazai kutatásokat is bemutattuk, melyek a jelenkori társadalom és természettudományi kutatások kapcsolatát is megfelelően illusztrálták. Közreműködő kutatók és együttműködő szervezetek is értékesnek tartották célkitűzéseinket és ez további motivációt és lendületet ad a program folytatására.

A program jelentősége a tudományos projektek bemutatásának módjában, a rádiós és egyéb megjelenítési formák eszközrendszerében rejlik. A kutatások bemutatásának talán legfontosabb platformjai azok a szaklapok, amelyek a szűkebb szakmai közönség számára vázolják az egyes kutatási eredményeket. A rádiós feldolgozás viszonylag más keretet teremt – inkább alkalmas arra, hogy a laikusok, érdeklődők széles körével

megismertessen egy-egy kutatást. Nagyon fontosnak tartjuk azt is, hogy az elhangzó műsorok, információk az elhangzó rádióműsorokon felül bekerültek egy olyan archívumba, blogba és podcast csatornára, ahol pontosan azok a körök, kamaszok és fiatal felnőttek tallózhatnak a tartalmak között, akikhez a hagyományos médiacsatornákon keresztül nem, vagy csak nagyon nehezen lehet eljutni.

Ezen túlmenően a Civil Rádió feldolgozási módja eltér a hagyományos rádiós megjelenítési eszközöktől – személyesebb jellegű műsorainkban a kutató és kutatásának tárgya fonódik össze olyan közvetlen és hiteles bemutatásokon keresztül, amely a hallgatót közelebb hozza és érdeklődővé teszik az elhangzott témák iránt.

Az OTKA támogatása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy tudományos népszerűsítő tevékenységünket minőségileg fejlesszük és több tízezer emberhez juthassanak el tudományos műsoraink.

A Feltalált Tárgyak Osztálya elnevezésű program adásainak rövid bemutatása:

<http://civiltudomany.blog.hu/>

A műsor elsősorban a fiatal hallgatóságot próbálja megismertetni a természettudományok rendkívüli összefüggéseivel, szépségeivel és eredményeivel, amelyek az alkalmazott technikák segítségével a hétköznapijainkba is bekerültek. A kéthetente keddenként egy órában jelentkező Feltalált Tárgyak Osztálya 2007. decemberétől a Civil Rádión hallható délután 14 és 15 óra között.

Ebben a műsorfolyamban Feltalált Tárgyak Osztálya néven valósítottuk meg az **OTKA 111157** számú publikációs pályázatát 32 műsor elkészítésével, melyben elsősorban a tudományos és technikai gyűjteményekkel, eszközökkel rendelkező múzeumok, kiállítások és lehetőség szerint az OTKA által támogatott kutatások bemutatása szerepelt.

A tavaly szeptemberben beadott pályázati programleírásban szerepelt kutatások nem mindegyikét volt szerencsénk megvalósítani, illetve az ott megjelölt kutatások helyett kénytelenek voltunk néhány esetben másik OTKA kutatást keresni, majd idén is a Magyar Tudománytörténeti Intézet segítségét kérni, hogy ajánljon további kutatásokat.

Ezen a megoldási lehetőségen elindulva, az el nem ért, illetve elért, de médiaszereplést nem vállaló interjúalanyok helyére sikerült újakat, és új kutatásokat találni. A pályázat kutatási tervében megadott kifejezetten az OTKA kutatásokra szánt adásidőt azonban még a pályázati program egyhónapos meghosszabbítása ellenére sem sikerült elérnünk, ezért a pályázat lezárása után is tovább folytatjuk műsorainkat, újabb lehetséges megszólalókat keresve.

Így az alábbiak szerint alakultak az adások és a bennük bemutatott projektek:

1.) Hamisítványok, áldokumentumok és a Rohonci kódex – 2014. 01.21.

Országos Széchényi Könyvtár – KönyvTárlat

*„A jelenkor 1835 július 11.-i száma arról tudósított, hogy az erdélyi származású Literáti Nemes Sámuel régiség mű-árú boltot nyitott Budán, amelynek tárgyazati csupa régiségek, pénzek, fegyverek, óművek, hártýára írt könyvek, oklevelek, kéziratok, füstvények és több efféle, melyeknek eladására, megvételére vagy becserélése a kereskedés mindenkor nyitva áll, anélkül hogy szükség lenne ezentúl ily holmik megszerzése miatt utazásokat tenni. Így lett a megrendelők kincskereső ügynöke, a bibliofilek felhajtó ügynöke. Bebarangolta szinte az egész országot és Velencétől Horvátországon át bejárta Németországig majd egész Európát. Az ördögös ügyességű kincskereső Literáti Nemes Sámuel azonban hamarosan kedvet kapott a régiségek maga kezével történő előállítására. Első sikerein felbuzdulva, hamisítóműhelye oklevelek, krónikák, imádságoskönyvek, címerek, térképek, levelek, fegyverek tucatjait ontotta, a korszak nagyhírű tudósait is sikeresen megtévesztve, még a Magyar Tudományos Akadémián is bemutatták Magyar Képes Krónikáját. Az elhíresült antikvárius ezzel kivívta magának kultúrtörténetünk legnagyobb hamisítójának címét.” Elhangzik Láng Benedek, tudománytörténész: *Hamisítvány-e az, aminek nem ismerjük a tartalmát?* című előadása és Király Levente Zoltán, református teológus, programozó matematikus, kódfejtő: *A Rohonci-kódex megfejtésének lehetőségeiről* szóló előadásának részletei.*

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka1.mp3>

2.) Cornelio Malvasia, az Ephemerides és az ELTE Könyvtár – 2014.01.28.

Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtára – Csillagásztörténeti Tudásvagyon

Mai műsorunkban az Eötvös Loránd tudományegyetem könyvtárába kalauzoljuk Önöket, ahol egy mindenképpen tudománytörténeti jelentőséggel bíró csillagásztörténeti tudásvagyon című kiállítás megnyitóján vettünk részt. A kiállítás fő látványossága és apropója, hogy 2013. október 28-án Simon Mitton cambridge-i professzor adományozása révén visszakerült a könyvtár állományába egy 50 éve elveszettnek hitt könyv, egy 1662 kiadású csillagászati könyv, rövid nevén a Malvasia-kötet. Műsorunkban először a dr. Knapp Éva a könyvtáros-főtanácsossal, az Egyetemi Könyvtár tudományos munkájának irányítójával, a kiállítás rendezőjével készült interjút hallhatják, majd Bartha Lajos amatőr csillagász és csillagásztörténész *A magyarországi csillagászat elfelejtett évszázadai* című megnyitóbeszédéből következnek részletek, s műsorunkat a könyv adományozójával, Simon Mitton cambridge-i csillagászprofesszorral készült rövid beszélgetés zárja. Simon Mitton professzor, író, csillagász, Cambridge-ben a Tudományfilozófiai Tudománytörténeti Tanulmányok vezetője és jelenleg a Királyi Csillagászati Társaság alelnöke és Könyvtári Bizottságának elnöke.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka2.mp3>

3.) Wigner a sokszínű tudós – 2014.02.11.

MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont – Colourful and Deep Tudományos Szimpózium I.

Wigner Jenő születése 111. évfordulója és Nobel-díja 50. évfordulója alkalmából november 11-13. között „Colourful & Deep” címmel nagyszabású nemzetközi szimpóziumot rendezett névadója kiemelkedő munkássága előtt tisztelegve az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont. Bár a tudományos programok nagy része angolul zajlott, a “Wigner öröksége” szekcióban két magyar nyelvű előadás is elhangzott, Hargittai István akadémikus Wigner Jenőt, a sokoldalú tudóst mutatta be.

Hargittai István kémikus, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja. A krisztallográfia a molekulaszervezet-kutatás elméleti és kísérleti módszerének a molekulamodellezés nemzetközi híré tudósa ezért is kapott feleségével Hargittai Magdolna vegyészakadémikussal közösen Széchenyi-díjat 1996-ban. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Emeritus professzora s több neves külföldi egyetem díszdoktora. Wigner ez a jelenlegi konferencia fő személyéhez mind személyes mind pedig mély tematikai érdeklődés is fűzi. Számos tudománytörténeti könyvet is írt igen széles körben ismert a marslakókról és Teller Edéről írt munkája. Legújabb műve

éppen most jelent meg az Oxford University Press-nél, Az elfelejtett dicsőség, szovjet tudósok portréja címmel. Mostani előadását természetesen Wignernek szentelte.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka3.mp3>

4.) Wigner a fasori diák – 2014.02.18.

MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont – Colourful and Deep Tudományos Szimpózium II.

Wigner Jenő születése 111. évfordulója és Nobel-díja 50. évfordulója alkalmából november 11-13. között „Colourful & Deep” címmel nagyszabású nemzetközi szimpóziumot rendezett névadója kiemelkedő munkássága előtt tisztelegve az MTA Wigner Fizikai Kutatóközpont. Bár a tudományos programok nagy része angolul zajlott, a “Wigner öröksége” szekcióban két magyar nyelvű előadás is elhangzott, Kovács László professzor a Nobel-díjas fizikus magyarországi diákéveit idézte fel.

Kovács László professzor a Berzsenyi Dániel Főiskola tudományos rektor helyettese, neves tudománytörténész. 1990 óta foglalkozik fizikatörténeti kutatásokkal elsősorban a 20. századi magyar fizika történetével. E témában habilitált 2000-ben a Debreceni Egyetemen. Az általa vezetett kutatócsoport kiadványsorozatot, valamint számos írást jelentetett meg és sok hazai és külföldi előadás tartott. Tudománytörténeti publikációiban többek között foglalkozott Bay Zoltán, Eötvös Loránd, Hevessy György és Wigner Jenő munkásságával, életével. A történeti kutatásai mellett igen jelentős szerepet vállalt az ismeretterjesztés területén is és hosszú éveket áldozott a magyar fizikusok emlékhelyeinek összegyűjtésével, felkutatásával, dokumentálásával. Jelen előadásának címe: Wigner Jenő, a fasori diák. A témát természetesen végig fényképekkel, diaképekkel, dokumentumokról készült fotókkal illusztrálta a professzor, amiket itt sajnos most nem tudunk bemutatni, de az előadó lelkesültsége, felkészültsége, sokrétű tájékozottsága kiegyensúlyozza ezeket a döccenőket. Az előadást vágatlanul hallhatják.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka4.mp3>

5.) A Tudomány Nagykövetei – 2014.02.25.

Magyar Műszaki Múzeum Elektrotechnikai Gyűjtemény – a CERN és magyar fizikatanárok 2013 novemberében is megrendezésre került a CERN-i fizikatanári továbbképzés résztvevőinek találkozója az Elektrotechnikai Múzeumban. A CERN és az ott kutató fizikusok nagyon fontosnak tartják a tanárok továbbképzését és megbecsülését, hiszen az elkövetkező generációk felkészültsége, érdeklődése és tudása is rajtuk múlik. Éppen ezért a tudomány nagyköveteiként tekintenek rájuk. Az immár nyolcadik alkalommal megrendezett nyári tanulmányi kirándulás a svájci részecskegyorsító

kutatólaboratóriumba, ahol igazolni tudták a Higgs-bozon létezését és ezért az elmélet megalkotóját Nobel-díjjal jutalmazták, minden résztvevőnek hatalmas élmény. A műsor erről a találkozóról szól. Közreműködnek a megszólalás sorrendjében: Horváth Dezső, fizikus professzor, az MTA doktora, Bacsó Dani és édesanyja, Benkő Angéla, Jarosievitz Zoltán, az Elektrotechnikai Múzeum szakembere, Garay Zsuzsa, a CERN Látogatóközpontjának munkatársa, Pásztor Gabriella, fizikus, a Genfi Egyetem és a Wigner Fizikai Kutatóközpont munkatársa, Lendvay Dorottya, a budapesti Berzsenyi Dániel Gimnázium fizikatanára, Varga János, a székesfehérvári Gróf Széchenyi Műszaki Szakközépiskola tanára, Jarosievitz Beáta, közoktatási szakértő, a budapesti Gábor Dénes Főiskola oktatója, a tanulmányutak egyik szervezője.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka5.mp3>

6.) ELTE TTK Ásvány- és Kőzettár – 2014.03.04.

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar – Természettudományi Múzeum I.

Dr. Weiszburg Tamás az ELTE TTK Ásványtani tanszékének docense vezet körbe minket az egyetem Természettudományi Múzeumának Ásvány- és Kőzettárában, mely 2022-ben költözött át a Lágymányosi Kampusz egyik modern épületébe, de az építkezés alatti folyamatos tárgyalások eredményeképpen megőrizte régi történeti egységét, megjelenését. A kiállítás bemutatása során megismerkedhetünk az ásványok gyűjtésének, az ásványtan, a geológia tudományágának kialakulásával és magának a múzeumnak a történetével. Híres gyűjtőkről, mecénásokról, professzorokról hallhatunk, valamint természetesen megtudhatjuk, milyen kutatások folynak jelenleg ezen a területen és azt is hogyan gazdálkodhatunk helyesen a jövőben e rejtett kincseinkkel.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka6.mp3>

7.) ELTE TTK Biológiai és Paleontológiai Gyűjtemény – 2014.03.11.

Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar – Természettudományi Múzeum II.

ELTE Természettudományi Múzeumának Zoológiai, Antropológiai és Paleontológiai Gyűjteményét mutatja be Dr. Zboray Géza, a biológusképzés legendás anatómiatanára, egyetemi adjunktus, aki 2002-ben a múzeum újjáélesztésért Pro Universitate kitüntetést kapott. A bennfentes tárlatvezetés során azt is megtudhatjuk, miként segíti a kutató biológus munkáját az episzkop, a mikromanipulátor, a fotométerek, az elektroencefalográf, az ultramikrotom, az antropométer, a PCR készülék, a kimográf, az ultracentrifuga.... A múzeumot az érdeklődők hétfőn és pénteken 10 és 16 óra között,

szerdán és vasárnap 10-től 14 óráig látogathatják a Pázmány Péter sétány 1/C épületben.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka7.mp3>

8.) Érdi Magyar Földrajzi Múzeum – 2014.03.18.

Érdi Magyar Földrajzi Múzeum - 3276 expedíciós nap, a múzeumalapító geográfus újraolvasva

„Az 1983 októberében, Érden megnyílt Magyar Földrajzi Múzeum célja a geográfiával, valamint a magyar utazókkal, földrajzi felfedezőkkal kapcsolatos tárgyi emlékek, kéziratok, levelek, naplók, expedíciós jelentések, könyvek, újságcikkek, képzőművészeti alkotások, személyi hagyatékok felkutatása, gyűjtése, megőrzése, tudományos feldolgozása és közkinccsé tétele. Állandó kiállítások mellett évente 2-3 időszaki kiállítással várják a látogatókat.” Ez a hivatalos rövid bemutatása az Érden megalapított Földrajzi Múzeumnak. De hogy egy kicsit a paravánok mögé is bekukkantsunk és megelevenedjenek a bemutatott tárgyak, néhány nevet emelünk ki azon magyar tudósok, kutatók névsorából, akiknek életművét, expedícióit, tárgyi emlékeit a múzeum ápolja és kutatja. *Kőrösi Csoma Sándor*, nyelvtudós, könyvtáros, a tibetológia megalapítója. *Gróf Teleki Sámuel* Kelet- Afrika kutató, aki életcéljának új földrajzi felfedezések megvalósítását tekintette. *Stein Aurél*, aki nyugati egyetemi orientalisztikai tanulmányok után vált Kína, India, Irán világhírű régész kutatójává. *Baktay Ervin*, India kultúrájának, művészetének népszerűsítője. *Déchy Mór*, alpinista, tudományos kutató, a Kaukázus egyik legjobb ismerője. *Teleki Pál* a modern gazdaságföldrajz hazai megalapítója, kitűnő térképész. *Prinz Gyula*, geográfus-geológus, aki csodálatos panoráma tusrajzokon örökítette meg a kínai Tien-san csúcsait, völgyeit. *Reguly Antal* a finnek után az oroszországi kis rokonnépek (vogulok, osztjások, mordvinok, cseremiszek) közé utazott és folytatta nyelvészeti gyűjtőmunkáját. *Almásy László*, a technika szerelmese, a Líbiai-sivatag korának egyik legjobb ismerője. *Sáska László* orvos, Afrika-kutató, akit Abesszínia Albert Schweitzereként is emlegették. *Vámbéry Ármin*, turkológus, nyelvész, Ázsia-kutató.

Mindezen utazók életének, utazásainak, kutatásaink és felfedezéseinek fennmaradt, hátrahagyott emlékeinek összegyűjtését és múzeumi célokra való feldolgozását tűzte ki célul Balázs Dénes, a múzeum alapítója, aki 1958-1994 között maga is öt kontinens mintegy 130 országában végzett természettudományi, botanikai és zoológiai gyűjtéseket, illetve természetföldrajzi tereptanulmányokat. Az ő emlékeit, expedícióit feldolgozó,

júniusban megnyíló kiállítást mutatja be a múzeum archívumkezelő munkatársa, Lendvainé Tímár Edit.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka8.mp3>

9.) Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ - 2014.03.25.

Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ – Tudós évfordulók

Budapesten az Attila út 93. szám alatt működik az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ. Hagyományteremtő szándékkal indították tavaly útjára a minden évben megrendezésre kerülő Tudós Évfordulók című kiállítássorozatot. Idén olyan jeles az agrártudományhoz kapcsolható tudósok, gondolkodók életművét, munkáit, könyveit mutatják be az érdeklődőknek, akik munkásságának valamilyen jeles eseményéről, fordulópontjáról vagy születésük illetve haláluk évfordulójáról 2014-ben emlékezhetünk meg. A kiállítás legkiemelkedőbb szereplője Herman Ottó, akinek halálának 100. évfordulója alkalmából ez év során számtalan programon emlékeznek meg életéről és alkotásairól. Mai műsorunkban a könyvtár főigazgatójának Lükőné Örsi Gabriellának és Dr. Halmos Gergőnek a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület igazgatójának megnyitóbeszéde hangzik el, valamint az intézmény programjairól és történetéről beszélgetünk Vincze Petronella szervező titkárral.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka9.mp3>

10.) Just Use It! csak Használd! – 2014.04.08.

MTA Természettudományi Kutatóközpont – Pszicho-fiziológiai játszóház

Az Agykutatás Hete című nemzetközi programsorozat az 1990-es évek óta minden tavasszal megrendezésre kerül és eseményeivel, előadásaival, kiállításával az agy kutatásával foglalkozó tudományágakra és azok céljaira hívja fel a figyelmet. Ekkor a világ minden részén, a tudományterületen dolgozó kutatók megpróbálják az agykutatás eredményeit a nyilvánosságnak bemutatni, az agykutatásban érdekelt betegségek gyógyításának, a pszichiátriai ellátás kérdéseivel foglalkozni, mert ezek a kérdések most egyre nagyobb jelentőséget kapnak világszerte. Ennek megfelelően, most már hosszú évek óta, Magyarországon is van valamiféle rendezvény ezen a márciusi héten, ahol a nem szakmai közönség megismerkedhet ezekkel a kérdésekkel. A 2014-es programok közül az MTA Természettudományi Kutatóközpontjában berendezett pszicho-fiziológiai játszóházat mutatja be Dr. Balázs László, az MTA Kognitív Idegtudományi és

Pszichológiai Intézet munkatársa, ahol a kognitív pszichológia kutatásaival és eszközeivel ismerkedhetünk meg. Szó esik látási, hallási, tapintási ingerek feldolgozásáról, reakció-időkről, agyi hullámokról, érzéki csalódásokról. További közreműködők: Kocsis Zsuzsa és Farkas Dávid az MTA Intézetének fiatal kutatói.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka10.mp3>

11.) Konkoly Thege Miklós és az ógyallai csillagvizsgáló – 2014.04.15.

Szlovákiai Központi Csillagvizsgáló – Konkoly Thege Polgári Társulás

Ógyalla, a szlovákiai Hurbanovo, a Konkoly Alapítványú Asztrofizikai Observatórium, a mai szlovákiai központi csillagvizsgáló otthona. Ógyallán ezen kívül működik még két szintén Konkoly Thege Miklós által alapított intézmény a geomágneses és a meteorológiai observatórium melyek ma a Szlovák Akadémia intézetei. Konkoly Thege Miklós életéről és tudományos munkásságáról is olvashatunk abból a könyvből, melynek keresztelőjére 2014 március 14-én került sor, írója Ladislav Druga, a csillagvizsgáló munkatársa, és amely rövid áttekintést nyújt a csillagászat történetéről egészen napjainkig. A könyvkeresztelőre eljutott Bartha Lajos amatőrcsillagász, csillagászat-történész is, műsorunk első felében ő beszél Konkoly Thege Miklós életéről, alkotásairól, a csillagvizsgáló történetéről, majd Ladislav Druga, a Konkoly Thege Polgári Társulás elnöke mesél a könyvről, annak keresztelőjéről és egy bizonyos keresztanyáról. Közben a könyvkeresztelő hangulatát visszaidézve az eseményen részt vevő gyermek harmónika együttes zenéje hallható.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka11.mp3>

12.) A Kolozsvári Állattani Múzeum - 2014.04.22.

Babes-Bolyai Tudományegyetem – Állattár és Vivárium, Mindennapi madaraink

Az 1859-ben megalakult Erdélyi Múzeum Egylet állattani gyűjteményének ápolását, és bővítését a kolozsvári tudományegyetem alapításakor annak biológia kara vette át, s ma már több mint 300 ezer gyűjteményi darabot számlál. A múzeum jelentős szereppel bír nemcsak a romániai tudományos életben, de a kolozsvári kulturális életben is, hiszen számtalan alkalmat szerveznek munkatársai, hogy az érdeklődő látogatókat, gyerekeket, iskolás csoportokat, diákokat megismertessék szűkebb lakóhelyük természeti értékeivel, és a tágabb életterünk, a Föld élővilágával. A Kolozsvári Állattani Múzeumhoz 2001-ben új egységet kapcsoltak, a Vivárium-ot, amely élő állatok, pókok, teknősök, kígyók, kisebb madarak, halak bemutatása mellett sérült vadon élő állatok felgyógyításával, elárvelt

házi kedvencek gondozásával is foglalkozik. A kiállítások felfedezésében Osváth Gergő és Kelemen Attila volt segítségünkre.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka12.mp3>

13.) Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár – 2014.05.13.

Erdélyi Múzeum Egylet – Az erdélyi magyar szótörténeti tár 14. kötetének ünnepélyes bemutatója

2014 március 22.-én ért véget egy nagy ívű munka, az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár 14 kötetének szerkesztése és kiadása, melynek háttérében negyven évnyi munka áll és egy önfeláldozó munkaközösség, amely 2002-ben elismerésként megkapta a Kisebbségekért Díjat, a Magyar Köztársaság kitüntetéseként. A különleges könyvsorozat befejező kötetének ünnepélyes bemutatójára Kolozsváron, az Erdélyi Múzeum Egylet székházában került sor. Az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár a 16.-19 századi erdélyi magyar nyelv szókincsének a gyűjteménye. Az anyagot, mintegy másfél millió adatot Szabó T. Attila gyűjtötte össze a legkülönbözőbb történelmi forrásokból. Ennek a hatalmas adatgyűjteménynek a feldolgozása, szerkesztése, gondozása ért véget a 14. kötettel és erről a hatalmas munkáról beszélt az ünnepélyes könyvbemutatón az Erdélyi Múzeum Egyesület elnöke, Sipos Gábor, levéltáros, Szilágyi N. Sándor, a Kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem egyetemi docense, nyelvész és Fazakas Emese a jelenlegi főszerkesztő.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka13.mp3>

14.) A fizika oktatásáról és népszerűsítéséről – 2014.05.20.

Kovács László professzor tudománynépszerűsítő munkássága

Kovács László professzor a Berzsenyi Dániel Főiskola tudományos rektor helyettese, neves tudománytörténész. 1990 óta foglalkozik fizikatörténeti kutatásokkal elsősorban a 20. századi magyar fizika történetével. E témában habilitált 2000-ben a Debreceni Egyetemen. Az általa vezetett kutatócsoport kiadványsorozatot, valamint számos írást jelentetett meg és sok hazai és külföldi előadás tartott. Tudománytörténeti publikációiban többek között foglalkozott Bay Zoltán, Eötvös Loránd, Hevesy György és Wigner Jenő munkásságával, életével. A történeti kutatásai mellett igen jelentős szerepet vállalt az ismeretterjesztés területén is és hosszú éveket áldozott a magyar fizikusok emlékhelyeinek összegyűjtésével, felkutatásával, dokumentálásával. Műsorunkban tudománynépszerűsítő és oktatótevékenységéről beszélgetünk, ahol diák és későbbi

tanári éveinek emlékei és szereplői idéződnek fel, tehetséges diákjai és kedves gimnáziumi tanárnője, az idén júliusban 106. életévét betöltő Kugler Sándorné fizikatanárnő is.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka14.mp3>

15.) Szemléletes Matematika - interaktív kiállítás a Budapesti Goethe Intézet szervezésében – 2014.05.27.

Budapesti Goethe Intézet – TIT Planetárium – Szemléletes matematika

A giesseni Mathematikum a világ legelső interaktív matematika múzeuma, ahol 150 szemléltető eszköz tárja szélesre számunkra a tudomány kapuit és a matematikai jelenségeket kézzelfogható formában ismerhetjük meg. Ebből a múzeumból érkezett a Budapesti Goethe Intézet szervezésében 20 demonstrációs eszköz, matematikai játék, a Népligetben lévő Planetáriumba, ahol összesen közel 3 és félezer iskolás ismerkedhetett a jelenségekkel a kiállítás nyitvatartásának három hetében. A Szemléletes Matematika című kiállításról a nyüzsgő gyerekek közepén Kövesi Judit beszél, aki maga is jelentős részt vállalt a szervezésben, majd Dr. Nagy Mártát, az intézet kulturális osztályvezetőjét kérdeztük a Budapesti Goethe Intézet küldetéséről, közéleti, oktatási szerepéről. A Planetárium egyéb műsorairól, közművelődési tevékenységéről, programjairól pedig a csillagász előadó munkatárs, Nyerges Gyula mesél.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka15.mp3>

16.) Első Magyar Matematika Múzeum – 2014.06.03.

ELTE Természetrzaji Múzeum – Matematika Múzeum

Holló Szabó Ferenc, az ELTE TTK Matematikai Intézet Matematikatanítási és Módszertani Központjának adjunktusa, a múzeum vezetője, 1992 óta megszállottan gyűjti a matematika történetére és oktatására vonatkozó írásos emlékeket, dokumentumokat, hagyatékot és szemléltetőeszközöket. Ebből jöhetett létre a Bakos Tibor Matematikai Gyűjtemény (Bakos Tibor sok éven keresztül volt a KÖMAL főszerkesztője), és az Első Magyar Matematika Múzeum az ELTE Természetrzaji Múzeumának külön egységként. Műsorunkban Holló Szabó Ferenc mutatja be a múzeum munkájában közreműködő munkatársait, Bérczi Szaniszlót, ELTE TTK Általános Fizika Tanszékének egyetemi docensét, Rendek Petrát, a múzeumi foglalkozások állandó közreműködőjét, Rendek Péter informatikus-mérnököt, Varga Tamás Péter szabadalmi ügyvivő, iparjogvédelmi szakértőt, Kabai Sándor mérnök számítógépes grafikusművészt, akik többek között a

Holdkőzet és Szimmetriaklubról, a kisgyermekeknek szóló matematikai kifestő füzet-sorozatról, a matematikai jelenségek vizualizálásáról, geometriáról és művészetekről, újrahasznosított anyagokból építhető 3d nyomtatókról és a Hunveyor űrszondáról mesélnek.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka16.mp3>

17.) Glóbuszok és a Magyar Asszonyok Könyvtára – 2014.06.10.

Országos Széchényi Könyvtár – Magyar Asszonyok Könyvtára Gyűjtemény, Glóbuszkiállítás

Az 1802-ben alapított nemzeti gyűjteményben rengeteg olyan kincs van, mely ugyan a kutatóktól nincs elzárva, mégis ritka alkalmak egyike, hogy a közönség számára kiállítják. A könyvtár térképészeti osztályán, nemzetközi szinten is jelentős történeti dokumentumok, iratok, térképek és glóbuszok sorakoznak, s a könyvtár könyvtáráról szóló szakgyűjteménye is, egy emeletnyi önálló egységével, egyfajta önreprezentációjával szinte múzeumi hangulatúvá varázsolja az intézményt. „.....A Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára a napokban egy páratlan értékű s nagy kulturális jelentőségű adománnyal gazdagodott”- így kezdődik a *Magyar Asszonyok Könyvtárára* és az adományozásra vonatkozó első tudósítás, amely a *8 Órai Újságban* jelent meg 1924-ben, rögtön azt követően, hogy a „névtelen székely asszony” majd negyven év gyűjtőmunkája eredményét felajánlotta a nemzeti könyvtárnak. A könyvek, az irodalom és a művészetek iránt érdeklődők, az írók, költők, kiadók, nyomdászok körében azonban ismert volt, hogy a „névtelen székely asszony” *Benczúr Gyuláné*, az akkor már világhírű festőművész felesége.” (Nagy Anikó, *Könyvtári Figyelő* 2014. I.szám) A Magyar asszonyok Könyvtárának történetével Elekes Irén Borbála a könyvtár munkatársa ismertet meg minket, a nyomtatott magyar nyelvű föld- és éggömbkiállításról pedig dr. Plihál Katalin, az Országos Széchényi Könyvtár Térképosztályának vezetője mesél.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka17.mp3>

18.) Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár és Levéltár – 2014.06.17.

Dr Kapronczay Katalin, könyvtári osztályvezető – Egy évszázados lezáratlan pályázatról

Kapronczay Katalin a Semmelweis Orvostörténeti Könyvtár munkatársa mesél az orvostörténet-írás magyarországi kezdeteiről, a magyar orvosi szaknyelv

megalapozásáról és egy évszázados lezáratlan pályázatról, melynek feldolgozásában kutatásaival részt vesz. Ma, amikor a tudomány és a technika fejlettsége már számos megoldást, következtetést lehetővé tesz számunkra, és olyan források és leletek váltak vizsgálhatóvá, amelyek révén ismereteink sokszorosa egy egykori vándordiákénak, érdekes feltenni a kérdést – vajon mit tudhatott ő és az akkori orvosok mesterségük, a gyógyítás eredetéről.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka18.mp3>

19.) Posztoczy Károly Csillagvizsgáló és Múzeum – 2014.06.24.

A tatai Posztoczy Csillagvizsgáló és Interaktív Múzeum

2010. június 12-én a tatai Posztoczy Csillagvizsgáló és Interaktív Múzeum megnyitotta kapuit a csillagos ég iránt érdeklődő nagyközönség előtt. A magyarországi amatőr csillagászati mozgalom tradícióinak és a Komárom Megyei TIT szervezet munkájának köszönhetően elért nagy érdem a múzeumi hagyaték őrzése és bemutatása, immáron egy belül teljesen felújított, használhatóvá varázsolt kis csillagvizsgálóban.

A TIT Posztoczy Károly csillagvizsgáló és Múzeum napszaktól (éjjel és nappal) és időjárástól (derült, borult idő) függetlenül csillagászati programokat nyújt minden érdeklődőnek. Egy korhűen berendezett interaktív múzeumban ismerkedhetnek meg a látogatók az egykori csillagászok munkájával. A múlt század eleji dolgozószobában bemutatják Posztoczy Károlyt, a műkedvelő csillagászt, és hagyatékának dokumentumai alapján korának csillagászatát. A kupolában lévő Reinfelder-Hertel refraktorral és a hozzá tartozó eszközökkel „csillagászként dolgozhat” bárki, amennyiben az egyszerű megfigyeléseken túl tudományos igényű észlelésekre is vállalkozik.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka19.mp3>

20.) Emese Park – 2014.07.01.

MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont – Magyar Őstörténet, Tudomány és Hagyományőrzés

Mai műsorunkban közelebbi képet kaphatunk a kísérleti régészet, hagyományőrzés és történelemtudomány kapcsolatáról, együttműködésük kísérleteiről, a társadalmi igények és ismeretterjesztési, oktatási funkciók kielégítéséről. Hogy a kísérleti régészet azt is jelenti, hogy például az Árpádkorban rendelkezésre álló technikával nyílhegyeket öntünk? Vagy az akkori gyakorlat szerint műveljük a földet, főzzük meg az ételt? Hogy a hagyományőrzés nemcsak a néptánc és a népdaléneklés? Hogy a történelemtudomány

nemcsak a könyvtári világításban tud életre kelni, hanem érezhetővé, láthatóvá, szagolhatóvá, játszhatóvá is válhat? Minderről a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontja által szervezett Magyar Őstörténet, Tudomány és Hagyományörzés című konferenciáján rögzített előadásrészletekből tudhatunk meg többet. A műsorban elhangzik Dr. Sudár Balázs, turkológus, az MTA Történettudományi Intézet munkatársának bevezetője és elnöki zárszava, Igaz Levente a szegedi történettudományi doktori iskola végzett hallgatója, Hagyományörzés, kísérleti régészet elmélet és gyakorlat Európában és Magyarországon című előadása, valamint Magyar Attila az Őskultúra Alapítvány elnöke, a szigethalmi Emese park vezetőjének előadása a történelmi életmód-rekonstrukció, útkeresések, eredmények, tapasztalatok címmel.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka20.mp3>

21.) Kolozsvári Magyar Tudományos Szervezetek – 2014.07.08.

Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság, Erdélyi Múzeum Egylet

Mai műsorunkban két erdélyi tudományos társaság életével, tevékenységével ismerkedhetünk meg. Kolozsváron jártunk, hogy feltérképezzük azokat a lehetőségeket melyek mentén a magyar ajkú lakosság bekapcsolódhat a tudományos életbe, munkájával segítheti a kutatásokat, az oktatásban és konferenciákon a magyar szakmai, tudományos nyelv használatával azt továbbadhatja és megőrizheti, a tudomány és technikatörténeti emlékhelyeket a fiatalokkal megismertetheti. Ennek a folyamatnak egyik reprezentatív képviselője az az évente megrendezett konferencia, melyet idén Szilágysomlyón szervezett az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Tudománytörténeti Szakosztálya. A vándorkonferencia lényeges eleme az egésznapos szakmai kirándulás melyen a környék ipar- és technikatörténeti emlékhelyei mellett az építészet és művészettörténet jelentősebb alkotásaival is megismerkedhetnek a résztvevők. Az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság munkájáról, tudománynépszerűsítő programjairól, konferenciákról, a kolozsvári egyetem és tudományos élet történetéről, az értelmiségi elvándorlásról jövőbeni lehetőségekről Dr. Köllő Gábor az EMT elnöke és Dr. Wanek Ferenc a Tudománytörténeti Szakosztály társelnöke mesél. A bemutatásra kerülő második szervezet az Erdélyi Múzeum Egylet egyik rendezvényéről, az Erdélyi Magyar Szótörténeti Tár könyvsorozat 14. befejező kötetének bemutatójáról már hallhattak egyik műsorunkból. Az Erdélyi Múzeum Egyesület létrejöttét, tevékenységét, céljait, fontosabb kutatásait, a fiatalok otthontartását segítő tudományos kapcsolatrendszerét Dr. Bitay Enikő az EME főtitkára mutatja be. <http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka21.mp3>

22.) Eötvös Loránd emlékkiállítás – 2014.07.15.*Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet – Eötvös Loránd Emlékkiállítás*

Mai műsorunkban a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Kolumbusz utcai Kutatóintézetében járunk, ahol Eötvös Loránd emlékkiállítását, hagyatéki gyűjteményét mutatjuk be. A felvétel 2009 őszén készült még a Földtani és Geofizikai Intézet összevonása előtt. Vezetőnk: Bartha Lajos Tudománytörténész. A kiállítás jelenleg is megtekinthető A Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Kolumbusz utcai épületében előzetes telefonos bejelentkezéssel.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka22.mp3>

23.) Budapest Főváros Levéltára – 2014.07.22.*Fővárosi Levéltár - Nyitott Levéltárak*

A Nyitott Levéltárak országos rendezvénysorozatának első programjaként Budapest Fővárosi Levéltára megnyitotta új, családtörténeti kiállítását. Egy 19. század elejétől fogva Pesten honos kőfaragó, sírkőkészítő, tekintélyes iparosdinasztia sorsának mozzanatai tárulnak elénk a kiállított források nyomán. Négy generáció életét, kapcsolatrendszerét, értékvilágát, vállalkozásuk eredményeit tükrözik a változatos iratok, fényképekkel, kisnyomtatványokkal, illusztrációkkal kiegészítve. A kiállítás mellőzve mind az illúziókeltő mind az illúzióromboló szándékot élményszerű és hű képet nyújt egy fővárosi nagypolgári família egyes generációi tagjainak életvilágáról, szemléletmódjáról, értékképzeteiről és egzisztenciális körülményeiről. Bepillantást enged a klasszikus kapitalizmus korának személyközi világába, pontosabban annak egy változatába, hiszen Gerenday család története egyfajta református, humanista szellemiségű vállalkozói magatartásmódnak a példázata, amely mentalitás egyik fontos összetevője volt a főváros rendkívül összetett, színes, gazdag polgári kultúrájának és életének. Ezt a kiállítást mutatja be mai műsorunkban Dr. Horváth J. András főlevéltáros, akit a Fővárosi Levéltárban végzett tudományos munkájáért, munkahelyi közösség és az alkotó légkör megteremtésében és fenntartásában való jelentős szerepéért 2010-ben Gárdonyi Albert emlékéremmel tüntettek ki.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka23.mp3>

24.) Fűvészkert – 2014.07.29.

Az ELTE Botanikus kertje

"Furcsa, érdekes hely volt ez a nagy üvegház. Ők a bal szárnyában voltak, s azon túl még az épület középrésze következett, majd a jobb szárnya. Véges-végig nagy levelű, kövér törzsű fák állottak nagy, zöld dézsákban. Hosszú ládákban a páfrány és mimóza tenyészett. A középső rész nagy kupolája alatt pedig legyezőlevelű pálmák meredtek fölfelé, s délszaki növényekből valóságos kis erdő állott itt. Az erdő közepén aranyhalas medence, a medence mellett pad. Aztán megint magnóliák, babérok, narancsfák, óriási páfrányok. Csupa erős, fojtó illatú növény, amely fűszeres szaggal tölti meg a levegőt. S a gőzzel fűtött, nagy üvegcsarnokban állandóan csurgott-csöpögött a víz. Koppantak a csöppek a nagy, kövér leveleken, s amikor egy-egy nagy pálmalevél megzörrent, a fiúk mindig valami furcsa, délszaki állatot véltek látni, amely itt futkos, ebben a meleg, nyirkos, sűrű kis erdőben, a zöld dézsák között. Biztonságban érezték magukat,...." (Molnár Ferenc: Pál utcai fiúk)

Mai műsorunk a fűvészkert történetéről érdekességeiről szóló beszélgetést hallhatnak Dr. Isépy Istvánnal a Fűvészkertért Alapítvány elnökével.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka24.mp3>

25.) Fiatal kutatók az Ökológiai Kutatóintézetből – 2014.08.05.

MTA Ökológiai Kutatóintézet - Tudományfesztivál

Idén is megrendezésre került a Tudományfesztivál elnevezésű programsorozat, ahol a programokat és előadásokat szinte eluralták az MTA Ökológiai kutatóintézetének fiatal munkatársai, akik előadásokat, bemutatókat tartottak az érdeklődőknek. Mai adásunkban három hangfelvételt hallgathatnak meg. Az elsőben Kútszegi Gergely, mikológus (MTA Ökológiai és Botanikai Intézet Funkcionális Ökológiai Osztályának tudományos segédmunkatársa) elmagyarázza milyen párhuzamok fedezhetők fel az Avatar című film és a saját mikológiai kutatásterülete között. A másodikban Lengyel Attila, növényökológus (MTA Ökológiai és Botanikai Intézet Funkcionális Ökológiai Osztályának tudományos segédmunkatársa) számol be a Móricz Zsigmond téren talált növényritkaságról, a harmadikban pedig egy természetfotós bőrébe bújt folyami halbiológiai monitorozó rendszerekkel foglalkozó fiatal kutató, Potyó Imre (Duna Kutatóintézet Restaurációs és Állatökológiai Osztály tudományos segédmunkatársa) természetfotózásról szóló beszámolóját hallhatják.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka25.mp3>

26.) A tudományos kutatások kockázatai a médiában – 2014.08.12.*OTKA 73032- Vicsek Lilla Mária - A média befolyása a kockázatok értelmezésére*

Mai műsorunk a médiáról szól. Egészen pontosan a média szerepéről különböző tudományos kutatások eredményeivel illetve kockázataival kapcsolatban. A Corvinus Egyetem Szociológiai és Társadalompolitikai Intézetének docense Dr. Vicsek Lilla által vezetett kutatás arra keresett válaszokat, hogyan befolyásolja az emberek gondolkodását, döntéseit a média az összejtudatásról és génmódosításról szóló cikkeivel, híreivel.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka26.mp3>

27.) Eötvös József levelei – 2014.08.19.*OTKA 112137 - Gángó Gábor - Eötvös József levelezésének kiadása*

A vásárosnaményi Báró Eötvös József magyar jogász, író a Batthyány-kormány majd az Andrássy-kormány vallási és közoktatásügyi minisztere, a Magyar Tudományos Akadémia és a Kisfaludy Társaság elnöke, Eötvös Ignác politikus fia és Eötvös Loránd fizikus apja volt. Politikai és irodalmi hagyatékán kívül személyét, gondolatait leginkább levelezéséből ismerhetjük meg és az MTA egyik kutatócsoportja arra vállalkozott, hogy levelezésének eddig ismert és eddig nem ismert darabjait összegyűjti és kötetbe rendezve kutatók és olvasók rendelkezésére bocsájtja. Erről a programról, Eötvös Józsefről és koráról is beszélgetünk a kutatócsoport egyik tagjával, az MTA Történettudományi Intézetének tudományos munkatársával Czieger Andrással.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka27.mp3>

28.) A játékelméletről – 2014.08.26.*OTKA 91143 - Szabó György - Evolúciós játékok gráfokon*

„..” Szabó György, fizikus egyik cikkéből idéztünk mai műsorunk felvezetéseként, melyből ki fog derülni, hogy lehet-e önzetlenség a haszonlesés, hogyan modellezhető egy társadalmi tragédia egy tányér levesben, mi köze a baktériumoknak és a galamboknak a játékelmélethez. Szabó György az MTA Természettudományi Kutatóközpontjának Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Intézet Komplex Rendszerek Osztályának vezetőjével, tudományos tanácsadóval beszélgetünk a játékelméletről, és az evolúciós játékelméletről.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka28.mp3>

29.) A jogtörténet tudománya – 2014.09.02.

OTKA 78211 - Bató Szilvia - Élet és testi épség elleni bűncselekmények a 19. század első felében

Mai műsorunkat a jogtörténet tudományának szenteljük Dr. Bató Szilvia Bolyai-ösztöndíjas segítségével, aki a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központjának jogásza, történész, régész és a 19. századi Magyarország élet és testi épség elleni bűncselekményeivel kapcsolatos bírói döntéseket, törvényi és eljárási előírásokat kutatja.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka29.mp3>

30.) Nádasdy III. Ferenc reprezentációs gyűjteménye – 2014.09.09.

OTKA 71982 - Buzási Enikő - A 17. századi arisztokrata udvari kultúra formái Nádasdy Ferenc mecenatúrájának példáján (Források, tanulmányok)

Mai műsorunkban egy 17. századi magyar főúr csupán írott dokumentumokban fennmaradt kincsestárát mutatjuk be.

A 17. századra esik a kora újkori modern Európa kialakulása, a holland aranykor, a barokk kultúra felvirágzása, a francia Grand Siècle, XIV Lajos a napkirály tündöklése, és a tudományos forradalom. De mindezek mellett egy általános válságról is tanúskodnak a hatalmi összetűzések, a harmincéves háború, a nagy török háború, a 80 évig húzódó németalföldi szabadságharc lezáródása, a lengyel-litván Nemzetközösség felbomlása és az angol polgárháború.

A korszak kultúráját meghatározták zseniális művészei, Velazquez, Cervantes, Lope de Vega, Stradivari, Monteverdi, Rubens, Shakespeare, Rembrandt, Moliere, Milton, Vermeer, Poussen, és nagyszerű filozófusai, természettudósai: Kepler, Francis Bacon, Galilei, Pascal, Fermat, Leibniz, Newton, Descartes, William Harvey... többek között.

A fagyalt a papírpénz az ágyú a lőpor és a teleszkóp feltalálásának, a logaritmus az általános tömegvonzás, a mozgástörvények és a légnyomás megismerésének ideje.

Erre a századra esett az Erdélyi fejedelemség aranykora Bethlen Gábor uralkodásának vége, a Nagyszombati egyetem megalapítása, a magyarok számára lesújtó vasvári béke a Habsburgok és a törökök között és a Wesselényi féle-összeesküvés a Habsburg-kormányzat központosító törekvései és gyengekezű törökellenes politikája ellen.

Ez utóbbinak egyik áldozata, főszereplőnk, az 1623-ben születet és 1671-ben kivégzett III. Nádasdy Ferenc, országbíró.

Nevét ezenkívül nagy műveltségű mecénásként emlegeti a történelem, reprezentációs gyűjteményét, kincstárát az utóbbi években levéltári és forráskutatásokkal

rekonstruálták. Erről a munkáról beszélgetünk Dr. Kiss Erikával, muzeológussal, művészettörténésszel.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka30.mp3>

31.) A Társadalmi Múzeum – 2014.09.16.

OTKA 112185 - Frazon Zsófia - Mai tárgyak, mai emberek, társadalmi múzeumok. Út a részvételen és együttműködésen alapuló múzeumok felé – módszertani alap kutatás

Gondolták volna, hogy a hagyományainkat, népművészetünket őrző, ápoló, bemutató nagy múltú szakmúzeum, a Néprajzi Múzeum gyűjteményébe fröccsöntött indián figurák, deszkáscipő vagy éppen szappantartó is bekerülhet? A Néprajzi Múzeum jelenkori kutatásairól és az úgynevezett társadalmi múzeumról beszélgetünk mai műsorunkban. A Néprajzi Múzeum a jelenkorra a kortárs kulturális és társadalmi jelenségek vizsgálatára és dokumentálására hozta létre 2003-ban a MaDokk programot. A program részeként 2013 januárjától, havonta a múzeum honlapján bemutatkozik a hónap műtárgya, mely jelenkori populáris kultúránk részei, mindennapi tárgyaink közül válogat, s keresi a mögöttes történeteket. Ez a projekt mutatkozik be MaDokk Tárgymutató címmel a Nyitva! fesztivál keretében. Frazon Zsófia etnográfussal beszélgetünk.

<http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka31.mp3>

32.) Matematikatörténet – 2014.09.23.

OTKA 67652 - Szabó Péter Gábor - Hazai és külföldi levéltárak feltáratlan magyar matematikatörténeti dokumentumai. A Riesz-testvérek levelezésének és a Fejér Lipót-dokumentumoknak és levelezésnek a feldolgozása

„Az igazán sikeres matematikusok esetében a sikereiket gyakran annak köszönheték, hogy teljesen megfeledkeztek arról, mait végső soron akartak, vagy hogy egyáltalán akartak-e végső soron valamit, hogy visszautasították a profitáló dolgok kutatását és kizárólag az intellektuális elegancia kritériumának irányítására hagytakoztak.”

(Neumann János) A magyar tudományos életben is számtalanszor találkozhatunk pusztán az említett elegancia által vezérelt tudományos élettal, találmányokkal, elméletekkel. Ezúttal a matematika történetében jól ismert, kiemelkedő, de az ezzel a területtel nem foglalkozók számára jobbára ismeretlen alkotókkal ismerkedünk meg Szabó Péter Gábor, matematikatörténész, a Szegedi Tudományegyetem Informatikai Tanszékcsoport adjunktusának segítségével, akivel a magyarországi tudományművelők életéről beszélgettünk. <http://civilftp.civilradio.hu/fto/otka32.mp3>

Műsorainkat több felületen is megjelentettük a rádióadás mellett. A Civil Rádió saját honlapján található archívumban, a Feltalált Tárgyak Osztálya műsor internetes oldalán <http://civilradio.hu/musor.php?id=346>, a <http://www.civiltudomany.blog.hu> oldalon, a <http://tudomany.civilradio.hu/map/scienceinstruments.html> címen elérhető interaktív térképen, valamint podcast formájában, amely bármilyen mobil infokommunikációs eszközre is letölthető. <http://tudomany.civilradio.hu/podcast/> (iTunes Store- ban civiltudomany néven)

A program megvalósítása során jelentősen bővült kapcsolati tőkénk, a program hozadékaként további OTKA kutatások bemutatásának lehetőségét kapta meg kutatóktól a Civil Rádió.

Rádióműsoraink - az éterben és az interneten -, a továbbiakban is a szórakozva tanulást szeretnék megvalósítani, hitelesen és elmélyülten közvetíteni a jövőnk alakulásának szempontjából megkerülhetetlen témákat, tudományterületeket, technikai fejlesztéseket és eredményeket.

Budapest, 2014. október 25.

Nagy Helga
Vezető kutató

Péterfi Ferenc
Intézményvezető

Civil Rádió

Szabad. Nyitott. Hozzád szól...